

Briuselis, 2023 m. vasario 24 d.
(OR. en)

6660/23

JAI 188
IXIM 31
SIRIS 21
COMIX 92

PRANEŠIMAS

nuo:	Pirmininkaujančios valstybės narės
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Patobulintos SIS veikimo pradžia

Naujam amžiui – nauja SIS

2023 m. kovo 7 d. Šengeno informacinė sistema (SIS) buvo patobulinta įdiegiant naujas funkcijas. Remiantis per SIS veikimo metus įgyta patirtimi, nauja teisine sistema¹ bus užtikrinta, kad ateinančiais metais SIS ir toliau padėtų veiksmingai įveikti su kintančių, įvairių formų sunkiais nusikaltimais, terorizmu ir migracija susijusius iššūkius.

SIS yra svarbiausia informacijos mainų sistema, skirta Sąjungos saugumui ir sienų valdymui, kuria kasdieniame darbe naudojasi milijonai naudotojų². Ji suteikia galimybę teisėsaugos institucijoms, sienos apsaugos institucijoms ir ES agentūroms laiku dalytis informacija ir remti operatyvinį bendradarbiavimą užtikrinant aukštą saugumo lygį Sąjungoje ir prisidedant prie migracijos valdymo.

¹ 2018 m. lapkričio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) 2018/1860, 2018/1861 ir 2018/1862 dėl Šengeno informacinės sistemos naudojimo neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimui; dėl Šengeno informacinės sistemos (SIS) sukūrimo, eksploatavimo ir naudojimo patikrinimams kertant sieną ir dėl Šengeno informacinės sistemos (SIS) sukūrimo, eksploatavimo ir naudojimo policijos bendradarbiavimui ir teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose (OL L 312, 2018 12 7, p. 1, p. 14 ir p. 56).

² SIS pateikiami perspėjimai apie daugiau kaip milijoną asmenų, kurie yra ieškomi dėl įvairių priežasčių arba kuriems draudžiama atvykti ir būti Šengeno erdvėje. Be to, sistemoje pateikiami perspėjimai apie daugiau kaip 86 mln. pamestų ar pavogtų objektų. Vien 2022 m. kompetentingos institucijos beveik 35 mln. kartų per dieną teikė užklausas SIS. Nustatytos 263 452 atitiktys, susijusios su kitų šalių paskelbtais perspėjimais; dauguma jų buvo susijusios su aptiktais asmenimis.

Naujojoje SIS maksimaliai padidinamas jos veiksmingumas naudojant daugiau duomenų kategorijų, įskaitant biometrinius duomenis, ir naujų rūšių perspėjimus. Joje reaguojama į galimas spragas ir suteikiama prieiga didesniai nacionalinių institucijų ir ES agentūrų skaičiui.

Patobulinimai pagal politikos sritis

Policijos bendradarbiavimo nusikalstamų veikų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo už jas (ir baudžiamųjų sankcijų vykdymo) srityje naujojoje SIS pateikiamas patobulintas kovos su tarpvalstybiniu nusikalstamumu priemonių rinkinys.

Pavyzdžiui, SIS pirmą kartą pateikiama biometrinė informacija, nesusijusi su žinomais asmenimis, kuri padės nustatyti nusikaltėlių tapatybę. Sunkių nusikaltimų arba teroristinių nusikaltimų vietose rasti pirštų atspaudai arba delno atspaudai bus įvedami į SIS kaip nauji perspėjimai apie nežinomus įtariamuosius arba ieškomus asmenis.

Pirmą kartą į SIS taip pat įtraukiamos DNR analizės, kad būtų lengviau nustatyti dingusių asmenų tapatybę tais atvejais, kai pirštų atspaudų duomenų, nuotraukų ar veido atvaizdų neturima arba jie netinka tapatybei nustatyti.

Nauji perspėjimai, skelbiami tikslinių patikrinimų tikslais, sudaro sąlygas nacionalinėms institucijoms rinkti atitinkamą informaciją, kad joms būtų padedama atlikti vykdomus tyrimus.

Galimybės įtraukti naujų rūšių objektus ir lengviau identifikuojamus pavogtų objektų numerius didina galimybes juos identifikuoti ir grąžinti teisėtiems savininkams.

Kitas svarbus pokytis – **nacionalinėms migracijos institucijoms** suteikiama visapusiška prieiga prie SIS, taip prisidedant prie veiksmingos sienų kontrolės, teisėtų sienos kirtimų palengvinimo ir, kai tinkama, priemonių, skirtų veiksmingai kovai su tarpvalstybiniu nusikalstamumu prie išorės sienų, visų pirma neteisėtu migrantų gabenimu, prekyba žmonėmis ir terorizmu.

Įdiegus naujos rūšies perspėjimą dėl sprendimų grąžinti, priimtų neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu, turėtų būti pateikta išsami informacija apie visus Šengeno erdvėje priimtus sprendimus grąžinti.

Taikant naująją SIS taip pat siekiama **apsaugoti pažeidžiamus asmenis**, kuriems turi būti užkirstas kelias keliauti. Nauji prevenciniai perspėjimai padeda nustatyti vaikus, kuriuos gali pagrobti vienas iš tėvų, asmenis, kuriems gresia įvairių formų smurtas dėl lyties arba kurie gali būti įtraukti į teroristinius nusikaltimus arba į ginkluotas grupuotes.

Platesnės prieigos teisės taip pat suteikiamos **kitoms nacionalinėms institucijoms** (pvz., nacionalinėms kompetentingoms institucijoms, atsakingoms už darbo leidimų, ilgalaikių vizų išdavimą, natūralizaciją, laivų, orlaivių ar šaunamųjų ginklų registravimo paslaugas).

Be to, kelioms ES agentūroms bus suteikta platesnė prieiga prie SIS, kad jos galėtų vykdyti savo išplėstus įgaliojimus.

Europolas turi visapusišką prieigą prie visų kategorijų duomenų SIS, todėl ši agentūra gali toliau remti valstybes nares. Kai asmuo yra ieškomas dėl teroristinio nusikaltimo, nacionalinės institucijos informuoja Europolą apie visas atitiktis, kad Europolo operatyvinis centras galėtų patikrinti, ar Europolo duomenų bazėse yra kokios nors papildomos kontekstinės informacijos. Be to, Europolas toliau keičiasi papildoma informacija su valstybėmis narėmis per SIRENE biurus.

Frontex grupės taip pat turės visapusišką prieigą prie visų kategorijų duomenų SIS, o **Eurojustas** – platesnę prieigą prie naujų perspėjimų apie nežinomus ieškomus asmenis.

Iššūkiai ir galimybės

Pradedamas naujas SIS etapas, taip pat rengiami papildomi pokyčiai ir patobulinimai. Per kelerius metus į SIS bus įtrauktas naujos rūšies informacinis perspėjimas, kad būtų registruojama trečiųjų šalių pateikta informacija apie trečiųjų šalių piliečius.

SIS yra pirmoji didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje sąveikumo projekto sudedamoji dalis. Šiuo atžvilgiu labai svarbu, kad į SIS ir toliau būtų aktyviau įvedami biometriniai duomenys (daktiloskopiniai duomenys, DNR, veido atvaizdai) siekiant kuo labiau padidinti jos integravimo į sąveikumo komponentus naudą.

Atsižvelgiant į platesnę patobulintos SIS taikymo sritį, reikia apsvarstyti tam tikrus iššūkius, kad būtų užtikrintas sklandus jos įgyvendinimas.

Pirma, reikia tęsti darbą po 2023 m. kovo 7 d., kad būtų visapusiškai išnaudotos SIS teikiamos naujos galimybės. Nepaisant to, kad centriniu ir nacionaliniu lygmenimis atliekami išsamūs bandymai, sistemai pradėjus veikti gali būti susidurta su techninėmis problemomis. Todėl valstybių narių institucijoms ir eu-LISA primenama, kad diegimo pirmojo etapo metu jos turi išlikti budrios. Po to bus laipsniškai koreguojami veiklos procesai, kad priemonė būtų nuolat tobulinama.

Antra, paaiškėjo, kad kai kurių naujų rūšių perspėjimų (tikslinių patikrinimų, prevencinių perspėjimų) įgyvendinimas yra sudėtingas, nes pastebėta didelių nacionalinio lygmens skirtumų. Valstybės narės, laikydamosi savo nacionalinės teisės aktų, turi toliau ieškoti būdų, kaip toliau plėtoti suderintą požiūrį, kad naujoji teisinė sistema būtų įgyvendinta. Šiuo atžvilgiu reikia toliau glaudžiai koordinuoti valstybių narių veiksmus ir galiausiai pritaikyti antrinės teisės aktus bei pagrindinius siektinus rezultatus (SIS vadovą, SIRENE vadovą).

Trečia, įdiegus patobulintą SIS padidės visų SIRENE biurų darbo krūvis; jis taip pat greičiausiai suintensyvės įdiegus AIS, ETIAS ir sąveikumo projektą. Padidėjusiam darbo krūviui turi būti skirta pakankamų finansinių ir žmogiškųjų išteklių. Naujoji SIS yra tikras turtas, todėl investicijos į SIRENE biurus duoda apčiuopiamos naudos.

Atsižvelgdama į naudą, kurios tikimasi iš patobulintos SIS, pirmininkaujanti valstybė narė remia eu-LISA, Komisiją ir valstybių narių valdžios institucijas, kad būtų užtikrintas sklandus visų naujų funkcijų įgyvendinimas ir laipsniškas naudojimas. Pirmininkaujanti valstybė narė pabrėžia, kad svarbu toliau laikytis plataus užmojo požiūrio siekiant stiprinti valstybių narių valdžios institucijų ir ES agentūrų operatyvinį bendradarbiavimą, kad galiausiai būtų išsaugota laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė.